

Innst. S. nr. 124.

(1998-99)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen om nedsettelse av et utvalg for vurdering av nærings- og samfunnsmessige konsekvenser ved praktiseringen av landsplan for nasjonalparker og naturvernloven.

Dokument nr. 8:16 (1998-99).

Til Stortinget.

Sammendrag

Forslagsstilleren viser i dokumentet til at da Stortinget behandlet og vedtok St.meld. nr. 62 (1991-92) Ny landsplan for nasjonalparker, ble i realiteten Miljøverndepartementet gitt fullmakt til å iverksette de nasjonalparker og vernetiltak de måtte finne nødvendig. Imidlertid konstaterer forslagsstilleren at en rekke verneforslag har vakt stor strid i ettertid.

Følgende forslag fremmes:

"Stortinget ber Regjeringen sette ned et utvalg som skal vurdere nærings- og samfunnsmessige konsekvenser av praktiseringen av revidert "Ny landsplan for nasjonalparker" samt naturvernloven. Utvalget bør også fremme forslag om at slike konsekvensanalyser skal følge alle verneforslag om at disse konsekvensanalysene skal forelegges Stortinget før det fattes vedtak i store vernesaker."

Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til forslaget og minner om at lignende forslag tidligere er behandlet av Stortinget bl.a. i forbindelse med Dokument nr. 8:32 (1997-98).

Disse medlemmer konstaterer at statlige verneplaner og vernevedtak legger store begrensninger på eiendomsretten og mulighetene til næringsutøvelse i distriktene. Når statlige vernevedtak i mange tilfeller tilsesetter kommunenes planmyndighet, svekkes samtidig det lokale selvstyret. Gjennomføringen av flere verneplaner har i den senere tid skapt et høyt konfliktnivå mellom verneinteresser og mange lokalsamfunn. Disse medlemmer mener det er en viktig utfordring å finne løsninger som tar hensyn til det kommunale selvstyret og gjør det lettere å kombinere

vernetiltak med utnyttelse av naturressurser til lokal næringsutvikling.

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Olav Akselsen, Aud Blattmann, Bent Hegna, Tore Nordseth, Torny Pedersen og lederen Jens Stoltenberg, fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, fra Kristelig Folkeparti, Jens Arnfinn Brødsjømoen og Lars Rise, fra Høyre, Jan Johnsen og Jan Tore Sanner, fra Senterpartiet, John Dale, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland og fra Venstre, Gunnar Kvassheim, har merket seg at Miljøverndepartementet er i ferd med å utarbeide retningslinjer som skal sikre at berørte lokalsamfunn trekkes sterkere med i planarbeidet. Det synes derfor ikke på det nåværende tidspunkt å være behov for et utvalg slik forslagsstilleren foreslår.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener det derimot er behov for en samlet oversikt over de verneplaner og vernevedtak som til enhver tid innskrenker grunneieres og lokale myndigheters råderett over naturressurser. Disse medlemmer ber derfor om at det hvert år i forbindelse med statsbudsjettet fremlegges en slik oversikt, og at det fremgår når og hvorfor lokale myndigheters tilrådinger ikke har blitt fulgt.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:16 (1998-99) - forslag fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen om nedsettelse av et

utvalg for vurdering av nærings- og samfunnsmessige konsekvenser ved praktiseringen av landsplan for nasjonalparker og naturvernloven – vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 16. mars 1999.

Jens Stoltenberg,
leder.

Jan Johnsen,
ordfører.

Aud Blattmann,
sekretær.

Vedlegg**Komiteen har mottatt brev fra Miljøverndepartementet v/statsråden, datert 12. januar 1999.****Vedr. Dok. nr. 8:16 forslag om nedsettelse av et utvalg for vurdering av nærings- og samfunnsmessige konsekvenser ved praktiseringen av landsplanen for nasjonalparker og naturvernloven.**

Jeg viser til oversendelsesbrev av 09.12.98 fra energi- og miljøkomiteen vedlagt dok. nr. 8:16 (1998-99) fra representanten Steinar Bastesen og har følgende merknader til forslaget:

1. Landsplanen for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge – St meld nr 62 for 1991-92 – ble lagt fram for Stortinget sommeren 1992 av den daværende regjeringen Harlem Brundtland. Meldingen ble utarbeidet på bakgrunn av en egen utredning (NOU 1986:13) som ble lagt fram av daværende Statens Naturvernråd – et bredt sammensatt utvalg med representanter bl.a. fra det rikspolitiske miljø. Utredningen ble senere sendt ut på en bred høringsrunde. I meldingen ble det bl a fremmet forslag om å gå videre med planleggingen av ca 50 forslag med tanke på vern etter naturvernlovens bestemmelser. Stortinget ga Regjeringen sin tilslutning til å gå videre med forslagene. Naturvernloven §18 gir retningslinjer for saksbehandlingen av slike saker. Det er Kongen i statsråd som fatter vedtak om vern. Miljøverndepartementet har ansvaret for å utrede forslagene i samsvar med forvaltningslovens bestemmelser og legge fram forslag til vedtak i Regjeringen. Det er ikke riktig slik representanten Bastesen fremstiller det i sitt forslag at Miljøverndepartementet er gitt en særskilt fullmakt til "å iverksette de nasjonalparker og vernetiltak de måtte finne nødvendig" og at "miljøverndepartementet, med fullmakt fra Stortinget, kan iverksette enhver plan ved kongelig resolusjon (...)". Det er *Regjeringen* som er gitt en slik fullmakt av Stortinget gjennom dets behandling av meldinger om nasjonalparkplanen, barskogplanen samt de årlige budsjetter.
2. Saksbehandlingen av verneforslag etter naturvernloven er lik behandlingen av reguleringsplaner etter plan- og bygningsloven. Verneplanarbeidet blir på denne måten i større grad en del av den kommunale planleggingen etter plan og bygningsloven og sikrer at kommuner og fylkeskommuner kommer inn i prosessen på et tidligere tidspunkt. Saksbehandlingsreglene sikrer også grunneiere, bruksberettigede og andre berørte parter medvirkningsmuligheter i utformingen av verneforslaget. Samtidig er vernemyndigheten pålagt å søke samarbeid med andre berørte myndigheter og organisasjoner.
3. For større vernetiltak er det innført særskilte regler om konsekvensutredninger etter plan- og byg-

ningsloven. Representanten Bastesen mener at det bør innføres regel om at slik konsekvensutredning skal følge *alle* vernesaker. Formålet med bestemmelsene om konsekvensutredninger er å klargjøre virkningene av tiltak som kan ha vesentlige konsekvenser for miljø, naturressurser eller samfunn. Det er generelt lagt til grunn at slike utredninger skal gjennomføres for *større* tiltak, mens det for *mindre* tiltak kan kreves konsekvensutredning etter nærmere vurdering. Dette prinsippet er også lagt til grunn ved utformingen av bestemmelsene om konsekvensutredninger for vernetiltak der nasjonalparker og andre verneområder over 500 km² skal konsekvensutredes mens nasjonalparker og andre vernetiltak mellom 250 km² og 500 km² skal konsekvensutredes dersom tiltaket fører til en vesentlig endring i dagens bruk for primærnæringsene eller reiselivet i lokalsamfunnet. For små vernetiltak som ikke fanges opp av bestemmelsene om konsekvensutredninger gjelder forvaltningslovens krav om utredningsplikt på vanlig måte. Jeg mener at dette opplegget sikrer en forsvarlig behandling av vernesaker etter naturvernloven og at det derfor ikke er nødvendig å innføre plikt om konsekvensutredning for alle vernesaker.

4. Flere av verneforslagene i landsplanen for nasjonalparker er konfliktfylte. Dette krever en grundig behandling på lik linje med andre store saker av samfunnsmessig betydning. Gjennom verneplanprosessen skal det skaffes til veie et best mulig beslutningsgrunnlag for Regjeringen. Regelen er at Miljøverndepartementet på vegne av Regjeringen ber fylkesmannen utrede vernespørsmålet og legge fram et konkret forslag. Verneinteressene og de ulike brukerinteressene skal avdekkes best mulig gjennom møter, befaringer og formell høring av alle berørte parter, og danne grunnlag for Regjeringens endelige avveininger. Ofte er en verneplan et resultat av en rekke kompromisser mellom ulike samfunnsinteresser. Slike kompromisser kan skje enten ved grensejusteringer eller liberalisering av bestemmelser. For vernesaker der verneinteressene er sterke samtidig som andre, vesentlige samfunnsinteresser må tilpasse seg/vike, er det i naturvernloven utarbeidet særskilte erstatningsregler for å dekke økonomiske tap. Dersom en gjennom planprosessen får avdekket at andre samfunnsinteresser er større enn verneinteressene og at det ikke er mulig å forene bruk med verneformålet, vil verneforslaget bli frafalt. Det finnes en rekke eksempler på dette. Dette viser at brukerinteressene har reell innflytelse på vernevedtak. At bruker- og næringsinteressene ikke alltid får gjennomslag for sine synspunkter er ikke det samme som at de ikke blir hørt.

Når dette er sagt må det likevel innrømmes at det fra tid til annen har forekommet en praktisering av saksbehandlingsreglene som kunne ha vært bedre. Vi forsøker nå å rette på dette bl a gjennom å tydeliggjøre behandlingsrutinene – retter og plikter – herunder understreke at vernemyndighetene i større grad enn før skal trekke inn lokalsamfunnet i planarbeidet, gjennom revisjon av retningslinjene for saksbehandlingen. Dette arbeidet tar utgangspunkt i en rapport som er fremlagt av en arbeidsgruppe der bl a Utmarkskommunenes Sammenlutning og Kommunenes Sentralforbund har deltatt. Under departementets arbeid med retningslinjene deltar kommunene og de mest berørte fagdepartementene, deriblant Fiskeridepartementet. Miljøverndepartementet vil legge fram reviderte retningslinjer i løpet av 1. halvår -99.

Jeg vil imidlertid tillegge at vi i de senere år har registrert at disse prosessene har blitt bedre og at vi i enkelte saker har satt i gang en parallell planlegging etter plan- og bygningslovens bestemmelse for å sikre en bedre lokal- og regionalpolitisk forankring av verneplanarbeidet. Vi arbeider videre med opplegg for økt lokal innflytelse i forvaltningen av våre verneområder. Kommunene har nylig fått tilbud om å overta forvaltningen av eksisterende naturreservater, naturminner og landskapsverneområder. Videre skal vi sette i gang forsøk med lokal forvaltning for framtidige verneområder i bl a Setesdal/Vesthei, Gauldalsvidda (Forelhogna) og Verdal/Snåsa/Lierne.

5. St meld nr 62 (landsplanen for nasjonalparker) inneholder i liten utstrekning detaljerte opplysninger om samfunnsmessige konsekvenser av det enkelte verneforslag. Det er gjennom den konkrete behandlingen av den enkelte verneplan at forholdet til andre samfunnsinteresser, herunder næringsinteresser avklares bl a ved hjelp av konsekvensutredninger og reglene om utredningsplikt etter forvaltningsloven. Det vil derfor ikke være tilstrekkelig bare på bakgrunn av stortingsmeldingen å vurdere de samfunnsmessige konsekvensene av verneforslagene. Enda vanskeligere er det å vurdere konsekvensene for de samme interesser i forhold til bruken av naturvernloven generelt uten å se dette i relasjon til de enkelte verneplaner.

Jeg vil minne om at departementet, på bakgrunn av en interpellasjon fra representanten Bjørnar Olsen i fjor, arbeider med en melding for Stortinget om vern i kystsonen. I denne meldingen vil en på *et overordnet nivå* drøfte spørsmålet om hvordan sjøarealer skal inngå i verneområder i kystsonen og de næringsmessige konsekvenser av dette. Regjeringen tar sikte på å fremme meldingen inneværende vårsesjon. Jeg regner med at Stortinget i denne sammenheng vil få anledning til å drøfte de sider ved verneplanarbeidet som Bastesen har trukket fram i sitt dok. 8-forslag.

6. På bakgrunn av det som er sagt ovenfor kan jeg ikke se at det er behov for å nedsette et utvalg slik forslaget fra representanten Bastesen innebærer.